

EUROPEJSKI INSPEKTOR OCHRONY DANYCH

Streszczenie opinii Europejskiego Inspektora Ochrony Danych w sprawie ośmiu mandatów negocjacyjnych do zawierania umów międzynarodowych pozwalających na wymianę danych między Europolem i państwami trzecimi

(Pełny tekst niniejszej opinii jest dostępny w wersji angielskiej, francuskiej i niemieckiej na stronie internetowej EIOD www.edps.europa.eu)

(2018/C 170/02)

1. WPROWADZENIE I KONTEKST

Rozporządzenie w sprawie Europolu ⁽¹⁾ ustanawia szczegółowe przepisy dotyczące przekazywania danych przez Europol na zewnątrz UE. W art. 25 ust. 1 tego rozporządzenia wymieniono podstawy prawne, w oparciu o które Europol może zgodnie z prawem przekazywać dane organom państw trzecich. Jednym z rozwiązań jest decyzja stwierdzająca odpowiedni stopień ochrony zgodnie z art. 36 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/680 ⁽²⁾, w której Komisja stwierdza, że państwo trzecie, do którego Europol przekazuje dane, zapewnia odpowiedni poziom ochrony. Ponieważ nie ma obecnie takich decyzji stwierdzających odpowiedni stopień ochrony, alternatywą dla Europolu w zakresie przekazywania danych do państwa trzeciego byłoby korzystanie z odpowiednich ram wynikających z zawarcia wiążącej umowy międzynarodowej między UE i państwem trzecim otrzymującym dane.

W dniu 20 grudnia 2017 r. Komisja przyjęła osiem zaleceń ⁽³⁾ dotyczących decyzji Rady upoważniających do podjęcia negocjacji w sprawie umów międzynarodowych między Unią Europejską (UE) a ośmioma państwami trzecimi z regionu MENA (Bliskiego Wschodu i Afryki Północnej), tj. Algierią, Egiptem, Izraelem, Jordanią, Libanem, Marokiem, Tunezją i Turcją. Takie umowy międzynarodowe ustanowiłyby podstawy prawne do wymiany danych osobowych między Europolem i organami tych państw trzecich właściwymi do zwalczania poważnej przestępczości i terroryzmu.

Komisja uważa, że istnieje konieczność bliższej współpracy między Europolem i tymi ośmioma państwami w świetle strategii politycznej UE określonej w Europejskiej agendzie bezpieczeństwa ⁽⁴⁾, konkluzji Rady ⁽⁵⁾ i Globalnej strategii polityki zagranicznej i bezpieczeństwa UE ⁽⁶⁾, a także operacyjnych potrzeb organów ścigania w całej UE i Europolu. Te osiem państw trzecich wskazano również w jedenastym sprawozdaniu z postępu prac nad stworzeniem rzeczywistej i skutecznej unii bezpieczeństwa ⁽⁷⁾. Przewiduje się współpracę z krajami z regionu MENA jako całość ⁽⁸⁾. Obecna niestabilność w regionie, w szczególności sytuację w Syrii i Iraku, uznaje się za poważne długoterminowe zagrożenie dla bezpieczeństwa UE. Dotyczy to zarówno skutecznej walki z terroryzmem i powiązaną z nim przestępczością zorganizowaną, jak i wyzwań związanych z migracją, takich jak ułatwianie nielegalnej migracji i handlu ludźmi. Współpraca z lokalnymi organami ścigania jest również postrzegana jako kluczowa dla sprostania tym wyzwaniom.

Zgodnie z procedurą określoną w art. 218 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE) Komisja będzie odpowiedzialna za negocjowanie tych umów międzynarodowych z państwami trzecimi w imieniu UE. Za pomocą tych ośmiu zaleceń Komisja pragnie uzyskać upoważnienie Rady Unii Europejskiej (Rady) do rozpoczęcia negocjacji z ośmioma określonymi państwami trzecimi. Po zakończeniu negocjacji Parlament Europejski, aby formalnie zawrzeć te umowy, będzie musiał wyrazić zgodę na wynegocjowane teksty tych umów, natomiast Rada będzie musiała je podpisać.

5. WNIOSKI

EIOD z zadowoleniem przyjmuje uwagę poświęconą ochronie danych w załącznikach do zaleceń Komisji z dnia 20 grudnia 2017 r., które będą stanowić mandat Komisji do negocjowania w imieniu UE odpowiednich umów międzynarodowych z każdym z ośmiu państw z regionu MENA, w przypadku których przewiduje się współpracę z Europolem.

W celu zapewnienia zgodności z art. 52 ust. 1 Karty należy w pełni ocenić konieczność i proporcjonalność umów międzynarodowych przewidzianych w celu umożliwienia Europolowi regularnego przekazywania danych właściwym organom ośmiu przedmiotowych państw trzecich. Aby umożliwić taką szczegółową ocenę w poszczególnych przypadkach, EIOD zaleca dalsze zawężenie i zróżnicowanie potrzeb w zakresie przekazywania danych w zależności od konkretnej sytuacji każdego państwa trzeciego i rzeczywistych warunków w terenie. Zakres zastosowania każdej umowy międzynarodowej oraz cele przekazywania danych do każdego państwa trzeciego powinny zostać odpowiednio doprecyzowane w załącznikach. EIOD zaleca dalsze przeprowadzanie ocen skutków w celu lepszej oceny zagrożeń, jakie przekazywanie danych do tych państw trzecich stwarza dla praw osób fizycznych do prywatności i ochrony danych, ale także dla innych podstawowych praw i wolności chronionych kartą, tak aby określić dokładne niezbędne zabezpieczenia.

EIOD zauważa, że zgodnie z art. 25 ust. 1 lit. b) rozporządzenia w sprawie Europolu Europol mógłby regularnie przekazywać dane do państwa trzeciego poprzez zawarcie wiążącej umowy międzynarodowej między UE a państwem trzecim otrzymującym dane, pod warunkiem że umowa ta wprowadza odpowiednie zabezpieczenia. EIOD uważa, że „wprowadzenie odpowiednich zabezpieczeń” w rozumieniu rozporządzenia o Europolu oznacza, że umowy międzynarodowe zawarte z państwami trzecimi powinny:

- zapewniać pełną zgodność z art. 8 Karty w państwach trzecich otrzymujących dane, w szczególności z zasadą celowości, prawem dostępu, prawem do sprostowania i kontroli przez niezależny organ wyraźnie określony w Karcie,
- stosować się do opinii 1/15 Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej poprzez zagwarantowanie, że poziom ochrony wynikający z tych umów jest zasadniczo równoważny poziomowi ochrony w prawie Unii,
- stosować odpowiednio kryteria zawarte w motywie 71 dyrektywy (UE) 2016/680, tj. przekazywanie danych osobowych podlegać ma obowiązkowi zachowania poufności, zasadzie ograniczonego celu oraz faktowi, że dane osobowe nie będą wykorzystywane do zażądania, orzeczenia lub wykonania kary śmierci ani do żadnej formy okrutnego i niehumanitarnego traktowania,
- odzwierciedlać szczegółowe zabezpieczenia zawarte w rozporządzeniu w sprawie Europolu, takie jak ograniczenia określone przez dostawców informacji, oraz
- stosować podstawowe gwarancje w kontekście dochodzeń w sprawach karnych i obejmować zabezpieczenia, które w poszczególnych przypadkach odnoszą się do przewidywalnego ryzyka, jakie przekazywanie danych do tych państw trzecich może stwarzać w odniesieniu do innych podstawowych praw i wolności.

Oprócz tych ogólnych zaleceń, zalecenia i uwagi EIOD zawarte w niniejszej opinii odnoszą się do następujących konkretnych aspektów przyszłych umów międzynarodowych, które będą negocjowane z krajami z regionu MENA w ramach mandatów negocjacyjnych:

- zasady ograniczenia i określenia celu w odniesieniu do danych przekazywanych przez Europol,
- dalsze przekazywanie danych przez właściwe organy danych państw trzecich,
- ograniczenia w przetwarzaniu informacji przekazywanych przez Europol właściwym organom państw trzecich,
- niezależny nadzór zapewniony w krajach trzecich,
- prawa osób, których dane dotyczą,
- przekazywanie szczególnych kategorii danych właściwym organom państw trzecich,
- zatrzymywanie danych przekazywanych przez Europol, oraz
- możliwość zawieszenia i rozwiązania umów międzynarodowych w przypadku naruszenia ich postanowień.

Bruksela, dnia 14 marca 2018 r.

Giovanni BUTTARELLI

Europejski Inspektor Ochrony Danych

(¹) Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/794 z dnia 11 maja 2016 r. w sprawie Agencji Unii Europejskiej ds. Współpracy Organów Ścigania (Europol), zastępujące i uchylające decyzje Rady 2009/371/WSiSW, 2009/934/WSiSW, 2009/935/WSiSW, 2009/936/WSiSW i 2009/968/WSiSW (Dz.U. L 135 z 24.5.2016, s. 53), zwane dalej „rozporządzeniem w sprawie Europolu”.

- (2) Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/680 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych przez właściwe organy do celów zapobiegania przestępczości, prowadzenia postępowań przygotowawczych, wykrywania i ścigania czynów zabronionych i wykonywania kar, w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchyłająca decyzję ramową Rady 2008/977/WSiSW (Dz.U. L 119 z 4.5.2016, s. 89).
- (3) Zalecenie dotyczące decyzji Rady upoważniającej do podjęcia rokowań w sprawie umowy między Unią Europejską a Jordąńskim Królestwem Haszymidzkim dotyczącej wymiany danych osobowych między Agencją Unii Europejskiej ds. Współpracy Organów Ścigania (Europol) i właściwymi organami ds. zwalczania poważnej przestępczości i terroryzmu w Jordanii, COM(2017) 798 final; zalecenie dotyczące decyzji Rady upoważniającej do podjęcia rokowań w sprawie umowy między Unią Europejską a Republiką Turcji dotyczącej wymiany danych osobowych między Agencją Unii Europejskiej ds. Współpracy Organów Ścigania (Europol) i właściwymi organami ds. zwalczania poważnej przestępczości i terroryzmu w Turcji, COM(2017) 799 final; zalecenie dotyczące decyzji Rady upoważniającej do podjęcia rokowań w sprawie umowy między Unią Europejską a Republiką Libańską dotyczącej wymiany danych osobowych między Agencją Unii Europejskiej ds. Współpracy Organów Ścigania (Europol) i właściwymi organami ds. zwalczania poważnej przestępczości i terroryzmu w Libanie, COM(2017) 805 final; zalecenie dotyczące decyzji Rady upoważniającej do podjęcia rokowań w sprawie umowy między Unią Europejską a Państwem Izrael dotyczącej wymiany danych osobowych między Agencją Unii Europejskiej ds. Współpracy Organów Ścigania (Europol) i właściwymi organami ds. zwalczania poważnej przestępczości i terroryzmu w Izraelu, COM(2017) 806 final; zalecenie dotyczące decyzji Rady upoważniającej do podjęcia rokowań w sprawie umowy między Unią Europejską a Tunezją dotyczącej wymiany danych osobowych między Agencją Unii Europejskiej ds. Współpracy Organów Ścigania (Europol) i właściwymi organami ds. zwalczania poważnej przestępczości i terroryzmu w Tunezji, COM(2017) 807 final; zalecenie dotyczące decyzji Rady upoważniającej do podjęcia rokowań w sprawie umowy między Unią Europejską a Królestwem Marokańskim dotyczącej wymiany danych osobowych między Agencją Unii Europejskiej ds. Współpracy Organów Ścigania (Europol) i właściwymi organami ds. zwalczania poważnej przestępczości i terroryzmu w Maroku, COM(2017) 808 final; zalecenie dotyczące decyzji Rady upoważniającej do podjęcia rokowań w sprawie umowy między Unią Europejską a Arabską Republiką Egiptu dotyczącej wymiany danych osobowych między Agencją Unii Europejskiej ds. Współpracy Organów Ścigania (Europol) i właściwymi organami ds. zwalczania poważnej przestępczości i terroryzmu w Egipcie, COM(2017) 809 final; zalecenie dotyczące decyzji Rady upoważniającej do podjęcia rokowań w sprawie umowy między Unią Europejską a Algierską Republiką Ludowo-Demokratyczną dotyczącej wymiany danych osobowych między Agencją Unii Europejskiej ds. Współpracy Organów Ścigania (Europol) i właściwymi organami ds. zwalczania poważnej przestępczości i terroryzmu w Algierii, COM(2017) 811 final.
- (4) Komunikat Komisji z dnia 28 kwietnia 2015 r. do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów – Europejska agenda bezpieczeństwa, COM(2015) 185 final.
- (5) Konkluzje Rady z dnia 19 czerwca 2017 r. w sprawie działań zewnętrznych UE w dziedzinie walki z terroryzmem, dokument 10384/17.
- (6) Wspólna wizja, wspólne działanie: Silniejsza Europa – globalna strategia na rzecz polityki zagranicznej i bezpieczeństwa Unii Europejskiej, dostępna na stronie internetowej: <http://europa.eu/globalstrategy/en>.
- (7) Komunikat Komisji z dnia 18 października 2017 r. do Parlamentu Europejskiego, Rady Europejskiej i Rady – Jedenaste sprawozdanie z postępu prac nad stworzeniem rzeczywistej i skutecznej unii bezpieczeństwa, COM(2017) 608 final.
- (8) Zob. protokół ustaleń w sprawie wszystkich zaleceń Komisji dotyczących decyzji Rady przedłożonych w dniu 20 grudnia 2017 r., z wyjątkiem zalecenia dotyczącego Izraela.
-